

RESİM ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ELEŞTİREL PEDAGOJİ, KITSCH OLGUSU VE ESTETİK BEĞENİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Özet

Bu çalışma, kitsch olgusunun sanat eğitimindeki yerini, sanat, estetik ve eleştirel pedagoji üçgeninde değerlendirilmektedir. Bu nedenle öğretmen adaylarının eleştirel pedagoji, Kitsch olgusu ve estetik beğeni ile ilgili görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin görüşleri araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve altı maddeden oluşan bir yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak belirlenmiştir. Her öğrenci ile görüşme yaklaşık kırk dakika sürmüştür. Çalışma nitel bir araştırma olup; betimsel-tarama yöntemiyle yapılandırılmıştır. Bilgiler literatür taraması ve derinlemesine görüşme yoluyla toplanmış ve yorumlanmıştır. Elde edilen veriler tümevarım veri analizi kullanılarak temalar haline dönüştürülmüş ve bu temalara göre frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Resim Öğretmeni adaylarının en yüksek katılım gösterdiği madde “Sanat eğitiminde eleştirel pedagoji yöntemi kullanılmamaktadır” maddesidir. Bu nedenle eleştirel pedagoji yönteminin sanat eğitiminde alternative bir bakış açısı olarak kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Pedagoji, Sanat Eğitimi, Kitsch, Estetik

PROSPECTIVE ART TEACHERS' VIEWS ABOUT CRITICAL PEDAGOGY, KITSCH, AESTHETIC

Abstract

This study examines the place of kitsch phenomenon in art education in the triangle of art, aesthetics and critical pedagogy. Thus, the main aim of the research is to examine prospective teachers' views about critical pedagogy, phenomenon of kitsch, aesthetic according to various variables. Students views, in which a semi-structured interview technique was used, an interview form with six questions detected. Each interview with a student took forty minutes. This study is a qualitative study and configured with descriptive-scanning method. Information gathered through literature scanning and depth interview, the data obtained is interpreted. By means of inductive data analysis, the information obtained was transformed into themes with frequency and percentage. Prospective art teachers agree with the following item the most: “Critical Pedagogy method does not use in art education”. Thus, it was suggested that Critical Pedagogy method should be used as an alternative view in art education.

Keywords: Critical Pedagogy, Art Education, Kitsch, Aesthetic

GİRİŞ

Genel anlamda “bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmeye yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırmak amacı ile yapılan tüm eğitim çabasına ‘sanat eğitimi’ denir” (Artut, 2002:89). Resim, heykel, mimarlık, grafik sanatlar, endüstri tasarımı, uygulamalı sanatlar, sinematografi, fotoğrafı, moda tasarımı, video sanatı gibi oldukça geniş bir alanı kapsayan, okul öncesinden yükseköğretime kadar her aşamadaki sanat eğitimi ve öğretimi ile ilgili kuramsal ve uygulamalı çalışmaları tanımlarken ‘görsel sanatlar eğitimi’ ya da yalnızca ‘sanat eğitimi’ terimi kullanılmaktadır (Kırıçoğlu, 2005: 2). Sanat eğitimi alanının hem teoriye hem de pratiğe yönelik birçok hedef kazanımı bulunmaktadır. Bunun yanı sıra öğrencilerin çevresinde olup biteni algılama, betimleme, yorumlama, yargıda bulunabilme, analiz-sentez yapabilme, yaratıcı düşünceyi kullanabilme gibi becerilerine doğrudan ya da dolaylı olarak katkı sağlayabileceğinden sanat eğitimi yaşamın birçok alanına etki edebilecek bir alandır.

Geleneksel anlamda sanat eğitimi; sanat tarihi, sanat felsefesi (estetik), sanat eleştirisi ve uygulama olmak üzere dört disiplini kapsamaktadır. Sanat eğitiminin içeriği ve öğretim yöntem-teknipleri, bu alanlar doğrultusunda hazırlanmaktadır. Günümüz sanat eğitimcisi, sanat sorunlarını disiplinler ötesi boyutta kavraması, belirsizlik içeren konulara yorumbilim yöntemleri ile yaklaşması, sanatı farklı kılan unsurları doğru anlaması, sezgileri güçlü kılan düşünce biçimlerine açık olması ve çoklu bir tartışma ortamı sağlaması gerekmektedir (Aykut, 2012:167,168). Bu nedenle günümüz sanat eğitimi hem geleneksel anlamda ifade ettiğimiz dört disiplini kapsamakta hem de bu disiplinlerin ötesinde bir takım arayışlara gereksinim duymaktadır.

Bourdieu (2003, 192)'nin ifade ettiği gibi kültür, okul içinde mevcut olan en önemli kaynaktır. Kültürel örüntülerin içselleştirilmesiyle okul, hem öğretmenler hem de öğrenciler üzerinde çok güçlü bir etkiye sahiptir. Kültür, durağan değerler, inançlar ve anlayışlar dizgesi değildir. Kültür, "müzik yazınındakine benzer sanatsal icat gibi belli durumlara doğrudan uygulanan sonsuz bireysel şekillerden oluşan, önceden öğrenilmiş örüntülerdir" (Bourdieu, 2003, 193). Başka bir görüşe göre ise, günümüzün temel eğitim ikilemi, kültürel olup bu durum, okul tarafından aktarılan anlamın doğasını etkilemektedir. Okul sistemlerinin merkezi mesajı, yönetsel kontrol olduğu gibi (Bernstein, 1975), eğitim ve meslek kazandırma (Popkewitz, 1979; Smith, 1979), fiziksel kaynakların tahsisi (Young ve Whitty, 1977; Grace, 1978) gibi farklı işlevler, okullar aracılığıyla yeniden üretilecek kültürün tanımlanmasında kısıtlamalar oluşturmaktadır. Waller, bu sınırlılıkların, okulların kültürel tanımları kontrol etmeye dönük tutucu kurumlar olarak hareket etmesi sonucunu doğduğunu ifade etmektedir (1967, 296). Boş zaman uğraşları, sanatlar ve genel olarak kültür, kültür endüstrisinin süzgecinden geçer. Kültürün yüksek amaçları ve değerleri üretim sürecine ve piyasa mantığına yenik düştükçe, kültürün alımlanması mübadele değerinin (Exchange value) buyruğuna girmektedir (Featherstone, 1996:38 aktaran Erol, 2005:35). Kültürel etmenler estetik algının oluşumunda oldukça önemlidir. Çünkü “Estetik yargıları diğer yargılardan farklı kılan şey, yargının algılayana bağlı olmasıdır ” (Townsend, 2002: 44). Bu nedenle başta kültürel faktörler olmak üzere, çevresel etmenlerin anlaşılması beğeni ile ilgili daha doğru değerlendirmeler yapılmasına olanak vermektedir. Beğeni yani seçim gerçekleştikten sonra sıra karar vermek yani yargıda bulunmaya gelmektedir.

Son yıllarda sanat eğitimi ile ilgili yapılan kuramsal çalışmalar incelendiğinde, gerek sanat piyasasının koşulları gerekse eğitim alanında yaşanan sıkıntıların etkisiyle, karşımıza olumsuz

bir tablo çıkmaktadır. Ülkemizin sanat ve eğitim politikalarında sahip olduğu değişken konjonktürünün de bu tabloya etki ettiği düşünülebilir. “Sanat eğitimcisi yetiştirme, her ülkenin kendi gereksinimine ve o ülkenin genel eğitim düzenine bağlıdır” (Kırıçoğlu, 2005:223). Bu nedenle bu çalışmada genel olarak Türkiye’nin sosyo-kültürel yapısı, gereksinimleri ve eğitim sistemi üzerinden değerlendirme yapılmaktadır.

Bu çalışma, eleştirel pedagojinin temel dinamikleri, amacı ve uygulama olanakları doğrultusunda sanat eğitiminde alternatif bir anlayış kurulabileceğine işaret etmesi bakımından önemlidir. Eleştirel pedagoji doğası gereği, derslik içi ve dışı iktidar ilişkileri ve bunların yeniden üretimi arasında ilişki kurmaktadır. Bu anlamda eleştirel pedagoji, kuram ve pratiğe yönelik tutumu, toplumsal ve kültürel hareketlerle olan ilişkisi ile sanat eğitimi için oldukça önemli bir sorgulama alanıdır. Buna rağmen ülkemizde eleştirel pedagoji ve sanat eğitimi inceleyen çalışma sayısı oldukça azdır. Bu nedenle bu çalışma literatüre katkı sağlaması bakımından önem taşıdığı ileri sürülebilir.

YÖNTEM

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılanmış görüşme tekniği ile yapılmıştır. Yapılan görüşmede, genel olarak hangi soruların ne şekilde sorulacağı belirlendiği ve görüşmeciye çok az hareket özgürlüğü veren, görüşme planının birebir uygulandığı bir yöntem olması, yapılan görüşmede ise görüşmeciye yargı serbestliği veren ve gelişmelere göre yeni sorular sorma esnekliği sağlaması nedeniyle yarı yapılan görüşme yöntemi tercih edilmiştir. Görüşme soruları öğrencilerin sanat eğitimi hakkında düşüncelerini dile getirmelerine olanak sağlayacak şekilde düzenlenmiştir.

Problem Cümlesi

Bu araştırma ile;

“Sanat eğitiminde eleştirel pedagoji bağlamında Kitsch olgusu ve estetik beğeni nasıl değerlendirilir?” sorusuna yanıt aranmaktadır.

Alt Problemler

1. Sanat Eğitimi Alan, Lisans Öğrencilerinin, Kitsch Olgusuna Ve Özelliklerine Yönelik Görüşleri Nelerdir ?
2. Sanat Eğitimi Alan, Lisans Öğrencilerinin, Kitsch’in Sanat ile Olan İlişisine, Yönelik Görüşleri Nelerdir ?
3. Sanat Eğitimi Alan, Lisans Öğrencilerinin, Sanat Eğitiminde, Kitsch Çalışmalar Üretilip Üretilmediğine, Yönelik Görüşleri Nelerdir ?
4. Sanat Eğitimi Alan, Lisans Öğrencilerinin, Sanat Eserinde “Güzel”in Ve “Çirkin”in Ne Olduğuna, Yönelik Görüşleri Nelerdir ?
5. Sanat Eğitimi Alan, Lisans Öğrencilerinin Sanat Eğitiminde “Estetik Beğeni” Kavramına, Yönelik Görüşleri Nelerdir ?
6. Sanat Eğitimi Alan, Lisans Öğrencilerinin Sanat Eğitiminde “Eleştirel Pedagoji” Yönteminin Uygulanmasına Yönelik Görüşleri Nelerdir ?

Evren ve Örneklem

Araştırma evreni Yüksek Öğretim kurumlarının Güzel Sanatlar Eğitimi bölümleridir. Görüşme yapılacak örneklem grubu ise “uygun örnekleme” (conformity sampling) yöntemi kullanılarak seçilen Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Resim-iş Öğretmenliği bölümü Resim Anasanat Dalı (30 kişi) 4. sınıf öğrencileridir.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama esnasında görüşme öncesi hazırlanan 6 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin eleştirel pedagoji, Kitsch olgusu ve estetik beğeni ile ilgili görüşlerini belirleyebilmek için nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Görüşme nitel araştırmalarda en sık kullanılan veri toplama aracı olarak gösterilebilir (Karasar, 2006). Yarı yapılandırılmış görüşmede, görüşmenin bazı kısımları yapılandırılmış, bazı kısımları yapılandırılmamış ve bireyin serbest tepki vermesine olanak sağlayan sorulardan meydana gelmektedir (Erkuş, 2005). Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan soruların içerik-kapsam geçerliliğini sağlamak için uzman görüşüne başvurulmuştur. Veri toplama amacıyla kullanılan görüşme soruları 3 sanat eğitimi uzmanı, 1 ölçme değerlendirme uzmanı ve 2 eğitim bilimleri alanından uzman tarafından görüş alınarak hazırlanmıştır. İçerik-Kapsam geçerliliği ise ölçüm aracının ölçmek istediği yapıyı ölçüp ölçmediğinin ve dengeli şekilde temsil edebilirliğinin uzman görüşleri doğrultusunda belirlenmesi olarak ifade edilebilir (Özgüven, 1998; Şencan, 2005). Uzmanların görüşleri doğrultusunda görüşme sorularında gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Görüşme sorularının değerlendirilme aşamasında ise öğrencilerin bazı ifadelerine yer verilmiş ve ifadelerde yer alan temel noktalar yüzde frekans değerleri göz önüne alınarak incelenmiş, literatürle ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Öğrencilere yöneltilen görüşme aşağıda yer almaktadır.

Kitsch olgusu ve özellikleri hakkında neler biliyorsunuz?

Sizce Kitsch bir ürün aynı zamanda sanat eseri olabilir mi?

Atölye arkadaşlarınızın Kitsch çalışmalara yöneldiğini düşünüyor musunuz ? Neden?

“Güzel” ve “Çirkin” kavramlarını nasıl tanımlarsınız?

Sanat eğitimi alan öğrencilerin “Estetik Beğeni” düzeyine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Sanat eğitiminde “Eleştirel Pedagoji yönteminin kullanıldığını düşünüyor musunuz?

Verilerin Analizi

Görüşme sırasında öğrencilere yöneltilen sorular ses kaydına alınmış, daha sonra alınan kayıtlar yazıya dökülmüştür. Her öğrenci ile görüşme yaklaşık kırk dakika sürmüştür. Görüşme verilerinin analizinde ise betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Çünkü betimsel analiz yaklaşımı, verilerin araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre organize edilmesine ve görüşmede kullanılan sorular veya boyutlar dikkate alınarak sunulmasına imkân vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Görüşmeler sonucunda betimsel analiz yapmak üzere elde edilen veriler, tümevarım veri yöntemi ile analiz edilmiştir. Tümevarım veri analizi sonucunda veriler temalar haline dönüştürülmüş ve bu temalara göre olumlu ve olumsuz yanıtlarının frekans ve

yüzdeleri hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında uygulanan açık uçlu anketlerin değerlendirilmesi sonucunda verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenmiş; veri analizi için bir çerçeve oluşturulmuştur. İki araştırmacı araştırma sorularına verilen yanıtları ayrı ayrı analiz etmiştir. Güvenirlilik çalışması için iki araştırmacının kodlamaları Görüş Birliği/Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı X 100 (Miles ve Huberman, 1994) formülü ile hesaplanmıştır. Buna göre araştırmanın güvenirliliği % 91 olarak hesaplanmıştır. Araştırma bulguları öğrencilerin görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan doğrudan alıntılar yapılarak sunulmuştur. Ayrıca öğrencilerin ifadelerinin içerikleri incelenmiş ve öğrencileri belirtmek üzere her öğrenciye bir kod verilmiştir. Bu kodlar Ö (öğrenci), öğrenci numarası (1-30), cinsiyet (K-E) şeklinde oluşturulmuştur .

BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışma kapsamında yapılan kuramsal analizin sosyal geçerliliğini vurgulamak amacıyla gerçekleştirilen görüşmede Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 4. Sınıf öğrencilerinin kitsch olgusuna ve özelliklerine, -kitsch'in sanat ile olan ilişkisine, -sanat eğitiminde, kitsch çalışmalar üretilip üretilmediğine, -sanat eserinde “güzel”in ve “çirkin”in ne olduğuna, sanat eğitiminde “estetik beğeni” kavramına, sanat eğitiminde “eleştirel pedagoji” yönteminin uygulanmasına yönelik görüşleri alınmıştır. Araştırmanın nitel bulgularını, araştırmaya katılan öğrencilere yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak sorulan soruların yanıtlarından temalar oluşturulmuştur. Ayrıca bu bölümde öğretmen adaylarının görüşleri önceki araştırmalar ve literatür ışığında değerlendirilmektedir.

Tablo 1 : : Sanat Eğitimi Alan Öğrencilerin Kitsch Olgusu Ve Özelliklerine İlişkin Görüşleri Frekans Ve Yüzde Değerleri

Kategori	(f)	%	Toplam öğrenci
Kitsch ; estetik açıdan yetersiz, taklitçi, yozlaşmış, süslemeci (gösterişçi), olumsuz yargıları taşımaktadır.	26	87	30
Kitsch olgusu tüketim kültürü ile ilişkilidir.	11	36.66	30

Tablo 1’de “Kitsch olgusu ve özellikleri hakkında neler biliyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplar iki farklı tema altında toplanmıştır. Belirlenen temalar görüşme yapılan öğrencilerin %87’si Kitsch olgusunun; estetik açıdan yetersiz, taklitçi, yozlaşmış, süslemeci (gösterişçi), vb. olumsuz yargıları taşıdığını açıkça göstermektedir. Dolayısıyla görüşme yapılan öğrencilerin büyük bir bölümünün Kitsch olgusuna yönelik olumsuz bir algıya sahip olduklarını ve bu algıyı görüşlerinde ifade ettiklerini söylemek mümkündür. Aşağıda öğrencilerin bu cevaplarından dikkat çeken cümleler yer almaktadır:

Ö1E:“ Bir sanat eserinin yozlaşması ve rüküşleşmesi olarak tanımlıyorum”

Ö5K: “Bence Kitsch taklit edilen çalışmalar, biblolar, röpröduksiyonlardır.”

Ö20K: “Bir çalışmanın zannata dönüşmesi ve süslemeci olmasıdır”

Ö15K:“ Almanca adi, bayağı anlamına gelir. Sanatsal değerlerden uzak bir olgudur”

Ö6E:“Kitsch olgusu benim için iki anlam ifade ediyor. Birincisi bilinçsizce yapılan bir çalışmanın estetik değerlerden yoksun olmasına rağmen piyasada var olabilmesi. İkincisi ise sanatçının bilerek yaptığı, istençli bir şekilde eserine abartı, şiddet ve absürt içerikler katmasıdır.”

Sözlük anlamı olarak, sanatsal değeri olmayan, göstermelik, bayağı, yoz, rüküş gibi tanımlamalar yüklenebilen Kitsch, estetik değeri pek bulunmayan, genel beğeni düzeyine indirgenmiş biçimlerin kullanıldığı, temel amacı sanatsal bir yapı oluşturmaktan ziyade, sanatsal gibi gösterilen bir etkilenmeyle yoğun olarak tüketilmek üzere yapılandırılmış ürünleri tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır (Demir,2009:17). Kitsch’in kelime anlamını incelediğimizde ortaya çıkan ortak payda; onun estetik yetersizliği belirten, taklitçilik, gösterişçilik gibi olumsuz yargıları karşılayan bir anlam taşıdığıdır. Kitsch’in üç asal özelliği bu noktada belirlemektedir; kabataslak, ucuz ve toplama’ (Yula, 1993:93). Kitsch’ e ait genel tanımlamalara ve onun temel özelliklerine baktığımızda öğrenci görüşleri ile örüten çok sayıda ortak unsur bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Kitsch yalnızca bu olumsuz yargılardan ibaret olmayan aynı zamanda sosyolojik boyutları ile tartışılan bir olgudur.

Bununla birlikte Tablo 1’de“Kitsch olgusu ve özellikleri hakkında neler biliyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplardan oluşturulan bir diğer tema ise öğrencilerin Kitsch olgusunu tüketim kültürü ile ilişkilendirmesi ile ortaya çıkmıştır. Görüşme yapılan öğrencilerin yaklaşık %36’sı Kitsch olgusunun tüketim kültürü ile ilişkili bir durum olduğuna vurgu yapmaktadır. Aşağıda öğrencilerin bu cevaplarından dikkat çeken cümleler yer almaktadır:

Ö12K: Kitsch olgusu tüketim kültürünün etkisiyle ortaya çıkmıştır. Genellikle Pop-Art çalışmalarda ekonominin, sosyal ve kültürel ürünleri üzerindeki etkisi görülmektedir.

Ö2K:Tüketim kültürü için seri üretim heykeller, biblolar, bilgisayar ortamında çoğaltılmış röpröduksiyonlar Kitsch çalışmalarıdır.

Ö7K:Kitsch olgusu denilince aklıma hedonizm ve tüketim toplumu geliyor. Kitsch, çığ renkler, bozuk anatomi, acı ve haz veren çalışmalarıdır.

Bu bağlamda Kitsch’in, sanayileşme ile ortaya çıkan bir olgu olduğunun altını çizmemiz gerekmektedir. Buradaki sanayileşme iki farklı anlamda değerlendirilebilmektedir. Birincisi, (popüler) kültürün sanayileşmesi; ikincisi, sanayinin yarattığı üretim olanaklarının hem anlam hem de araç olarak kültüre uygulanması. Başka bir ifade ile; sanayileşme hem kitle üretimi kavramını hayatımıza sokmuştur hem de sanayileşmenin ortaya koyduğu ürünler birbiri ile tıpa tıpa benzerlik göstermektedir. Buradaki üretim tekrar ve benzetmelere dayanmakta dolayısıyla ortaya çıkan her ürün bir öncekine bakılarak üretildiği için kendisinden öncekinin replikası olmaktadır. Buradaki ‘bakma’ olgusunun altını çizmemiz gerekmektedir; çünkü sanatın gerçekleştirilmesinde Baudrillard tarafından somutlaştırılan bir olguya işaret etmektedir. Baudrillard’a göre, çağlar boyunca sanatın nesnesi doğaydı. İnsanlar sanatı doğayı taklit ederek mimesis yoluyla gerçekleştiriyordu. Zamanla doğadan koparak bir önceki nesnelere bakarak bir üretim yapılmaya başlandı. Baudrillard’ın simülasyon olarak tanımladığı bu kavram tıpkı Kitsch gibi sanayileşme ile ortaya çıkmıştı (Kahraman,2007: 22).

Resim Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Pedagoji, Kitsch Olgusu Ve Estetik Beğeni İle İlgili Görüşleri

Tomas Kulka ise Kitsch kavramının uygulanmasının üç koşulu olduğunu ifade etmektedir. Bu koşullar şöyledir:

1) Kitsch, duygusal yoğunluğu olan nesnelere ya da temaları tasvir eder.

2) Kitsch tarafından tasvir edilen nesnelere ve temalar, hemen ve çaba sarf etmeden ayırt edilebilir.

3) Kitsch, tasvir ettiği nesnelere ya da temalarla ilgili çağrışımlarımızı temel ölçekte zenginleştirmez (Kulka, 2014:57).

Tablo 2: “Sanat Eğitimi Alan Öğrencilerin Kitsch İle Sanat” Arasındaki İlişkiye Yönelik Görüşleri Frekans Ve Yüzde Değerleri

Kategori	(f)	%	Toplam öğrenci
Bilinçli olarak üretilmiş Kitsch sanat eserleri olabilir.	17	56.6	30
Kitsch bir ürün aynı zamanda sanat eseri olamaz.	13	43.3	30

Tablo 2’de “Sizce Kitsch bir ürün aynı zamanda sanat eseri olabilir mi?” sorusuna verilen cevaplar iki farklı tema altında toplanmıştır. Belirlenen temalara göre; “Bilinçli olarak üretilmiş Kitsch sanat eserleri olabilir” diyen öğrencilerin oranı %56.6 iken “Kitsch bir ürün aynı zamanda sanat eseri olamaz diyen öğrenciler %43.3” oranındadır.

Görüşme yapılan öğrencilerin büyük bir bölümünün Kitsch sanat eseri olabilir demesine rağmen bu konuda birbirine zıt iki görüşün oranının birbirine yakın olması dikkat çekicidir. Bu durumun temel nedeni olarak Kitsch ve sanat ayrımı ile ilgili bakış açısı farklılığı ve konu ile ilgili bazı atölyelerin kuramsal eksikliği gösterilebilir. Görüşme sırasında bazı atölyelerin Kitsch konusunu ders kapsamında işlemediği saptanmıştır. Aşağıda öğrencilerin cevaplarından dikkat çeken cümleler yer almaktadır:

Ö10E: Eğer özgünlük ve estetik kaygı varsa, teknik olarak da özgünse Kitsch çalışmalar da sanat eseri olarak yorumlanabilir.

Ö2K: Bilinçli bir şekilde yapıldıysa sanat eseri olma ihtimali vardır.

Ö20K: Kitsch bir ürün sanat eseri olamaz. Sanat eseri özgün olmalı, bir mesaj vermeli, beğenilmeli ya da sanat eseri algısı oluşturmalıdır.

Ö18E: İlgi çekici ürünler ortaya çıkarabilir. Ancak sanat eseri olma konusu tartışmalıdır.

Kitsch üreticisi olarak kabul eden Odd Nedrum'a Modernizmin yücelttiği sanata ve Kitsch olgusuna yönelik ilginç tespitlerde bulunmaktadır. Nedrum kendi resmini kitsch olarak kabul edip kitsch'i sanattan ayırmaktadır. “ Kitsch sanattan ayrılmalıdır. Bir kitsch ressam sanatçıdan farklı amaçlar için çalışıyor” (Nedrum,2010:25) Kitsch'i sanattan daha üstün bir şey, hayatın kendisine hizmet eden bir fenomen olarak görmektedir. Nedrum Kitsch'in farklı düzeylerinin olduğunu ve kendisinin bu düzeyin en üst basamağında bulunduğunu ifade etmektedir. Nedrum gerek resimlerinde gerekse çalışmalarının temelinde bulunan kuramında, çok yönlü bir Modernizm eleştirisi yapmaktadır.

Tablo 3: “Sanat Eğitimi Alan Öğrencilerin (Atölye Arkadaşlarının) Kitsch Çalışmalara Yönelip Yönelmediğine İlişkin Görüşleri Frekans Ve Yüzde Değerleri

Kategori	(f)	%	Toplam öğrenci
Atölye arkadaşlarım Kitsch çalışmalara yönelmektedir.	22	73.3	30
Atölye arkadaşlarım Kitsch çalışmalara yönelmemektedir.	8	26.66	30

Tablo 3’de “Atölye arkadaşlarınızın Kitsch çalışmalara yöneldiğini düşünüyor musunuz? Neden?” sorusuna verilen cevaplar iki farklı tema altında toplanmıştır. Belirlenen temalar görüşme yapılan öğrencilerin yaklaşık % 73’ü atölye arkadaşlarım Kitsch çalışmalara yöneldiğini ifade etmektedir. Öğrencilerin yaklaşık % 26’sı ise atölye arkadaşlarım Kitsch çalışmalara yönelmediğini ifade etmiştir. Aşağıda öğrencilerin bu durumun nedenlerine yönelik verdikleri cevaplardan örnek cümleler yer almaktadır:

Ö8K:Yaptığı çalışmaların toplumda beğeni kazanması için aynı atölyede çalıştığım birçok arkadaşım Kitsch çalışmalara yöneliyor. Bu çalışmalar Kavramsal Sanat’tan uzak, düşünmeden ve felsefeden yoksun, foto-gerçekçi arabesk bir yönde oluyor ve işin ilginç yanı bu çalışmalar gerçekten çevreden değer görüyor.

Ö15K:Hem atölye arkadaşlarım hem de başka üniversitelerde resim bölümünde okuyan arkadaşlarım piyasada ilgi çeken ve toplum tarafından beğenilen, hoş giden Kitsch çalışmalar yapıyor. Açıkçası kimi zaman ben de böyle çalışmalar yapabiliyorum. Çünkü yaptığım şeyin konuşulması, maddi manevi değer görmesi beni mutlu ediyor.

Ö5K:Atölye arkadaşlarımın Kitsch çalışmalara yöneldiğini düşünmüyorum. Çünkü Çağdaş Sanat uygulamalarına göre eski moda bulunsa da yaptığımız çalışmalar sanat tarihindeki eserlerden yararlanarak kendi imgelemimizde tasarladığımız çalışmalar.

Ö17E: Düşünmüyorum. Çünkü sanat eğitimi alan sanatın teknik yönünü öğrenen kişiler bence Kitsch’e yönelmez.

Dolayısıyla görüşme yapılan öğrencilerin dikkat çekici bir bölümü atölye arkadaşlarının Kitsch çalışmalara yöneldiğini ifade etmektedir. Öğrencilerin Kitsch olgusuna yönelik

olumsuz görüşleri dikkatle incelendiğinde yanıtların bir anlamda özeleştirici niteliği taşıdığını ifade etmek mümkündür.

Tablo 4: Sanat Eğitimi Alan Öğrencilerin Güzel Ve Çirkin Kavramlarına Yönelik Görüşleri Frekans Ve Yüzde Değerleri

Kategori	(f)	%	Toplam öğrenci
Güzel ve çirkin estetik birer kategoridir.	19	63.3	30
Güzel estetik değere uygun olanı ifade ederken, çirkin uygun olmayanı ifade eder.	13	43.3	30
Güzel ve çirkin kavramları öznelidir.	25	83.3	30

Tablo 4’de görüşme yapılan öğrencilere yöneltilen “Güzel” ve “Çirkin” kavramlarını nasıl tanımlarsınız? sorusuna verilen cevaplar üç farklı tema altında toplanmıştır. Belirlenen temalar doğrultusunda görüşme yapılan öğrencilerin % 63.3’ü güzel ve çirkin birer estetik kategori olarak tanımlamaktadır. Öğrencilerin cevaplarının yaklaşık % 43’ü “Güzel estetik değere uygun olanı ifade ederken, çirkin uygun olmayanı ifade eder” temasına yönelmiştir. Güzel ve çirkin öznel olarak tanımlayan öğrenciler ise oldukça fazla olup %83.3 oranındadır. Örnek cevapları inceleyecek olursak;

Ö16E:Güzel ve çirkin kavramlarının çok farklı tanımlamaları vardır. Kişiyeye ve döneme göre bu tanımlar değişir. Kısacası güzel ve çirkin öznel kavramlardır.

Ö12K: Güzel olumluysen çirkin olumsuz anlam taşıyor. Bunun nedenini düşündüğümde her ikisinde bireysel bir şey, yaşantı ile deneyim ile kazanılan öznel bir yargı olduğu sonucuna ulaşıyorum.

Ö8KGüzel estetik beğenime uygun olan zevkimi yansıtan, hoşuma giden şeydir. Çirkin ise bunun tam tersidir. Her ikisi de bir sınıflandırmadır. Güzel ve çirkin konusunda uzlaşan insanlar birçok konuda uzlaşabilirler ve birbirlerine benzerler.

Ö1E:Güzel ve çirkin bence herşeyden önce öznelidir. Güzel bir sanatçı için farklı olmalıdır. Bana göre güzel; bana haz veren, beğenime hitap eden ve üzerine düşünebildiğimdir. Çirkin ise hazdan uzak, insanı iten, beş duyuda olumsuz bir his yaratan, beğeni kategorisidir.

Ö13K:Güzel ve çirkin kavramları estetik kategorilerdir ve öznelidir. Ben bu kavramları sanat eserlerinden yola çıkarak açıklamak istiyorum. Bana göre güzel bir resim tasarım öğelerinin bir denge ve uyum içerisinde bir araya gelmesi ile oluşur. Bu uyum ve denge için milyonlarca çeşitli yol vardır. Yani güzele ulaşmanın çok çeşitli yolları bulunur. Çirkin resim sanat tarihinden kopuk, özensiz ve baştan savmadır. Estetik değerlere uygun değildir.

Tablo5: Sanat Eğitimi Alan Öğrencilerin Estetik Beğeni Düzeyine Yönelik Görüşleri Frekans Ve Yüzde Değerleri

Kategori	(f)	%	Toplam Öğrenci
Sanat eğitimi alan öğrencilerin “Estetik Beğeni” düzeyi yüksek olmalıdır.	18	60	30
Estetik beğeni düzeyi ile sanat eğitimi ilişkilendirilemez.	12	40	30

Tablo 5’de görüşme yapılan gruba sanat eğitimi alan öğrencilerin estetik beğeni düzeyine ilişkin yöneltilen soruların yanıtlarına ilişkin temalar yer almaktadır. Buna göre öğrencilerin % 60 oranındaki büyük bir bölümü sanat eğitimi alan öğrencilerin estetik beğeni düzeyinin yüksek olması gerektiğini düşünmektedir. Öğrencilerin %40 ‘lık dikkate değer bir bölümü ise estetik beğeni düzeyi ile sanat eğitimini doğrudan ilişkilendirmemektedir. Bu konu ile ilgili örnek cevapları inceleyecek olursak;

Ö18E:Bence bir kişinin sanat eğitimi almış olması beğenilerini her ne kadar etkilese de tam anlamı ile değiştiremez. Yani sanat eğitimi almış herkesin estetik beğeni düzeyi yüksektir diyemeyiz.

Ö6E:Sanat eğitimi alan öğrencilerin estetik beğeni bence yüksektir. Ama özellikle güzel sanatlar lisesinden gelen arkadaşlarımdan estetik beğeni düzeyi oldukça yüksek. Bunun nedenin sanat eğitimini daha küçük yaşta sindirerek almaları olduğunu düşünüyorum.

Ö11K:Sanat eğitimi almış bir kişinin estetik kuralları bilmesi ve uygulaması beklenir. Bu da doğal olarak onun estetik beğenisinin yüksek olması demektir.

Ö12K:Sanat eğitimi almış öğrenciler estetik ile ilgili yazılar okuyor, sergi geziyor, sanatsal ilke ve elemanları öğreniyor. Bunları öğrenmeyen kişilerle yan yana geldiklerinde onların estetik beğenilerinin daha yüksek olması gerektiğini biliyoruz. Ancak bu durum bence bir çatışma yaratıyor. Çünkü içinde yaşadığımız toplumun estetik beğeni düzeyi çok düşük olduğundan beğeni düzeyi yüksek bir kişi ile anlaşmaları mümkün olmuyor. Sanat eğitimi almış kişiler estetik açıdan yalnız kalıyor. Örneğin üniversitemizin başka bölümlerinden öğrenciler resimlerimize baktığında genellikle estetik açıdan en kötü ya da klişe çalışmalarını beğendiklerini görüyoruz. Bizim resimlerimizi ve düşüncelerimizi anladıklarını düşünmüyorum. Hep en popüler olan şeyi beğeniyorlar.

Ö4K:Bence sanat eğitimi almış kişilerin estetik beğeni düzeyi birbirinden farklıdır. Bu farklılığın en önemli nedeni ise kişilerin üniversiteye girmeden önce aldıkları resim eğitimi ve sosyal çevreleridir. Sanat eğitimi almayan bir kişi de iyi bir sanat izleyicisi olarak estetik beğeni düzeyini yükseltebilir. Önemli olan sanatsal duyarlılıktır.

Estetik ile ilgili oldukça geniş bir literatür ve birçok farklı bakış açısı bulunmaktadır. Özellikle estetiğin tarihsel sürecine değinirken onun sosyo-kültürel- ekonomik dinamiklerle ilişki içinde

Resim Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Pedagoji, Kitsch Olgusu Ve Estetik Beğeni İle İlgili Görüşleri

olduğu ortaya koyulmuştur. Bu doğrultuda esas olarak değer kavramıyla ilişkili olan estetik beğeni kavramı oldukça önemlidir. Estetik açıdan beğeni, en basit anlamıyla güzeli çirkinden ayırd edebilme yeteneği, estetik olanı tanıyabilme, estetik nesneyi seçebilme yetisi olarak tanımlanmaktadır (Aykut,2012:38). estetik beğeni de öznenin yaşamındaki diğer seçimler gibi bir seçim olarak değerlendirilebilir. Başka bir ifade ile “ ‘Beğeni’, nesnenin denetiminde olan bir şeye bana özgü bir tepkide bulunmak demektir” (Townsend, 2002: 31). Bu nedenle “İnsan duyarlılığının, duygusal yargının, bir bütün olarak estetik değerlendirmenin harekete geçebilmesi için, gerçeklikte onun bir karşılığı olması gerekir” (Say, 2012:32). Beğeni, her ne kadar nesneye bağlı ve kişisel bir şey olsa da öznenin algısına etki eden çerçevesel etmenlerden tamamen kopuk değildir. Genel olarak kültürler, belli özellikleriyle birbirlerinden ayrılırlar. Objeye yorumu veya kavrayışı dünya görüşü, dini görüş yönünden birbirlerinden belli karakter özellikleriyle ayrılırlar. Bu ayrılık, değer yargılarında, estetik beğenide de kendini gösterir. Bu, tarihi kültürler için doğru olduğu gibi, günümüz kültürleri için de doğrudur” (Tunalı, 2011:35) .

Tablo 6: Sanat Eğitimi Alan Öğrencilerin “Sanat Eğitiminde Eleştirel Pedagoji Yönteminin Kullanılıp Kullanılmamasına Yönelik Görüşleri” Frekans Ve Yüzde Değerleri

Kategori	(f)	%	Toplam öğrenci
Eğitim Sistemi Kötüdür	18	60	30
Üniversite Özgürleştirici Olmalıdır.	22	73,33	30
Sanat eğitiminde eleştirel pedagoji yöntemi kullanılmamaktadır.	28	93,33	30
Sanat eğitiminde eleştirel pedagoji yönteminin kullanılması gerekir (ancak kullanılacak koşullar yok)	17	56,66	30

Tablo 6’da görüşme yapılan öğrencilere “Sanat eğitiminde Eleştirel Pedagoji yönteminin uygulamasına ilişkin yöneltilen sorunun yanıtlarından elde edilen dört farklı tema yer almaktadır. Görüşme sırasında öğrencilerin eleştirel pedagojiye yönelik kuramsal bilgilerinin yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilerin birçoğu eleştirel pedagoji kavramını ilk kez duymakta bir bölümü ise eleştiri kavramı ile karıştırmaktadır. Görüşme sorusunun daha doğru anlaşılması ve sağlıklı sonuçlar elde edilebilmesi için öncelikle öğrencilere eleştirel pedagoji kavramının kapsamı ve temel dinamikleri hakkında kısa bir bilgilendirme yapılmıştır. Bu bilgilendirme sonrasında öğrencilerden eleştirel pedagojiye yönelik görüşleri alınmıştır.

Öğrencilerin büyük bir bölümünün cevapları dört temayı da kapsamaktadır. Buna göre “Eğitim Sistemi Kötüdür” diyen öğrenciler %60 , “Üniversite Özgürleştirici Olmalıdır” diyen öğrenciler

%73,33, “Sanat eğitiminde eleştirel pedagoji yöntemi kullanılmamaktadır” diyen öğrenciler 93,33, “Sanat eğitiminde eleştirel pedagoji yönteminin kullanılması gerekir (ancak kullanılacak koşullar yok)” diyen öğrenciler 56,66 oranındadır. Aşağıda öğrencilerin bu konudaki cevaplarından ilgi çeken örnekler yer almaktadır:

Ö17E:Özgür bir eğitim almadığımı düşünmüyorum. Çalışmalarımızın çıkış noktası bizi yansıtmadığı zaman ortaya çıkan ürünler de aynı şekilde bize yabancılaşıyor. Genelde hocalarımız kendi estetik doğrularını bize kabul ettirmek istiyor. Çoğu öğrenci de not kaygısı ile bu doğrultuda çalışıyor. Kimse kendisi olamıyor. Daha özgün çalışmalar ortaya koyabilmek için bireysel farklılıklara saygı gösterilen özgür bir çalışma ortamına gereksinim duyuyorum.

Ö12K:Eleştirel pedagoji kavramını bilmiyordum. Bu görüşme sonrası kafamda bu kavramla ilgili birşeyler oluştu. Ve nasıl bir eğitim istediğimi düşünmeye başladım. İstençli bir eğitim almıyoruz. Bence eğitim atölyelerde gönüllü ve istekli eğitimciler tarafından verilmeli ve öğrencilerin idealleri ve hedefleri doğrultusunda gerçekleşmeli. Her öğrenci aynı zamanda kendi öğretmeni olabilmeyi öğrenmeli. Sanat eğitimi teoriden çok pratiğe yönelik bir alan olduğundan öğrenci merkezli ve yaratıcılığa olanak tanıyan bir eğitim olmalı.

Ö3K: Eleştirel pedagoji yönteminin uygulandığını düşünmüyorum. Bence eğitim sistemi bir bütündür. Biz öğretmenle öğrencinin eşit sorumluluk aldığı bir sistemden gelmiyoruz. Bu nedenle bazen iyi niyetli girişimler olsa da kötü bir eğitim sisteminin en son çıktılarımız. Örneğin eleştirel pedagojideki diyalog kavramı bizim eğitim sistemimizde yok. Öğrencilerin hiçbirşey bilmediği düşünülüyor. Öğrenci ve öğretmen arasında sınıfsal bir ayrım var. Kalıplaşmış sistemler içine hapsediliyoruz. Böyle bir ortamda sanat yapmamız ne kadar mümkün olabilir?

Ö10E:Sanat eğitiminde eleştirel pedagoji yöntemi uygulanmıyor. Çünkü bunun uygulanabileceği bir ortam yok. Ama eleştirel pedagojinin uygulanmasını çok isterdim. Böyle bir ortam sağlanırsa ilerde öğretmen olduğumda ben de bu yöntemle öğrencilerime özgür bir yaratma ortamı sağlayacağım. Bence bu yöntem kullanılırsa sanat eğitiminde daha iyi sonuçlar alınabilir.

Ö15K:Sanat eğitiminde bu yöntem uygulanmıyor. Bu nedenle taklitten, kopyalamadan öteye geçilmiyor. Çünkü özgün bir şey yaratmak için özgür düşünmek, korkmadan kendini ifade edebilmek gerekiyor. Bu koşullar olmadığında geriye sadece taklit etmek kalıyor. Sanat eğitiminin görevini yerine getirebilmesi için özgür bir ortam sağlanmalı.

Görüşme sonuçları incelendiğinde öğrencilerin eleştirel pedagojiye yönelik cevaplarının aynı zamanda eleştirel bir tutuma sahip olması dikkat çekmektedir. Tam da bu noktada Eleştirel pedagojiyi klasik pedagojiden ayıran önemli noktalardan birinin de eleştirel ve yaratıcı düşünme edinimleri olduğunu hatırlamamız gerekmektedir. Bunun yanısıra cevapların büyük bir bölümünde öğrencilerin eğitim sistemine yönelik beklentileri de yer almaktadır. Bu beklentilerin temel noktaları eleştirel pedagojinin temel dinamikleri (diyalog, praxis, öz-düşünüm, düşümsellik, bağlam, dönüşüm (transformasyon), kültürel yeniden üretim ve iletişim) ile örtüşmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin dünyaya yönelik ütopyik yaklaşımları yine eğitim sistemine yönelik görüşleri ile ilişkilidir.

SONUÇ

Bu çalışmanın amacı sanat eğitiminde eleştirel pedagoji bağlamında Kitsch olgusunu ve estetik beğeni kavramını değerlendirmektir. Çalışma sanat eğitimi veren kurumlarda, klasik pedagoji anlayışının aşılması ve onun yerine özgürleştirici bir anlayışla derslerde sanatın doğasını yeniden düşünmek gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu nedenle sanat eğitime yönelik klasik tanımlardan ziyade onun yaratıcılık ile kurduğu ilişkiyi de göz önünde bulundurarak sanat eğitiminin özelliklerini çözümlememiz gerekmektedir. Sanat öğretmeni yetiştirme hem pedagojik hem de alan bilgisi olarak sanat boyutu bulunan çok yönlü bir süreçtir. Toplumsal bir pratik sanat ve eğitim işleyişleri ve ortaya çıkardıkları ürünler eleştirel pedagoji anlayışıyla güç iktidar ilişkileri açısından değerlendirilmektedir.

Kitsch'i eleştirel pedagoji bağlamında değerlendirirken "meta estetiği" ve "ilişkisel estetik" konularını tekrar düşünmemiz gerekmektedir. Çünkü "görsel sanatların söylemi estetiğin konularını ve terminolojisini içermektedir" (Aykut, 2012:168). Bourriaud (2005) ilişkisel estetiği sanat yapıtlarını sadece "açık işlere", katılıma "açılan" işlere indirgeyerek sanatçıların seçimini bu eğilimli ("en canlı olanı") temsil etme şartına bağlamaktadır. Aslında burada sanat felsefesinden hatırlayacağımız özne nesne ilişkisine başka bir deyişle sanatın diyolojik yapısına vurgu yapılmaktadır. Ancak farklı olarak estetiğin interaktif olması gerekliliğine vurgu yapılarak postmodern yaşam için estetiğin bir "alternatif" idman alanı olması beklenmektedir. İlişkisel estetiğin işaret ettiği alan kavramsal sanat uygulamalarıdır. Kavramsal sanat uygulamaları da Kitsch özellikler taşıyabilmekle birlikte ortaya çıkışı itibariyle sanatın metaya dönüşmesine karşıdır. Kitsch ise hala meta değeri barındırmakta ve izleyici ile sadece bir duygu ve ortaklığı kurmayı amaçlamaktadır. Bugün resimden bahsetmek çok zor, çünkü resmi görmek çok zor. Çünkü resim, çoğu zaman artık görülmeyi değil görsel olarak soğurulmayı ve ardında iz bırakmadan dolaşıma girmeyi istiyor (Baudrillard,2011: 31). Bu doğrultuda ilişkisel estetik amacıyla üretilen çalışmaların kimi zaman Kitsch özellikler barındırabildiğini ifade edebiliriz. Kitsch ürünlerin ilişkisel estetik yaratma çabasından ziyade meta estetiği üzerine yoğunlaşmaktadır. Meta estetiğinin temel çelişkisi ise "Değerlerin temelleri giderek zayıflarken, sanat piyasası var olmaya, üstelik gelişmeye devam ediyor" (Baudrillard,2011: 92) olmasıdır.

Sonuç olarak, eleştirel pedagojinin temel dinamikleri, amacı ve uygulama olanakları doğrultusunda sanat eğitiminde alternatif bir anlayış kurulabileceğine işaret etmesi bakımından önemlidir. Eleştirel pedagoji doğası gereği, derslik içi ve dışı iktidar ilişkileri ve bunların yeniden üretimi arasında ilişki kurmaktadır. Bu anlamda eleştirel pedagoji, kuram ve pratiğe yönelik tutumu, toplumsal ve kültürel hareketlerle olan ilişkisi ile sanat eğitimi için oldukça önemli bir sorgulama alanıdır. Buna rağmen ülkemizde eleştirel pedagoji ve sanat eğitimi inceleyen çalışma sayısı oldukça azdır. Konuyu Kitsch olgusu ve estetik beğeni bağlamında değerlendiren çalışma ise henüz yayımlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışma literatüre katkı sağlaması bakımından önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Artut, K. (2002), *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*, Eskişehir: Anı Yayınları
- Aykut, A. (2012) *Sanat Eğitiminde Estetik*. İstanbul: Hayalbaz Yayınları
- Baudrillard, J. (2011). *Sanat Komplosu*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bernstein, B. (1975). Class, Codes And Control: Towards A Theory Of Educational Transmissions*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Bourdieu, P. (2003). *Düşünsel Bir Antrpoloji İçin Cevaplar*.İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bourriaud,N. (2005). *İlişkisel Estetik*. İstanbul : Bağlam Yayınları.
- Erol, A. (2005). *Popüler Müziği Anlamak: Kültürel Kimlik Bağlamında Popüler Müzikte Anlam*. İstanbul: Bağlam Yayınları
- Erkuş, A. (2005). *Bilimsel Araştırma Sarmalı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- İlbeyi Demir, G. F. (2009) *Kitsch ve Plastik Sanatlar Üzerine*, Ankara: Ütopya Yayınevi
- Nedrum, O. (2010) *Kitsch Üzerine*, İstanbul: Mitos Yayınları
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kahraman, H.B. (2007). *Sanatsal Gerçeklikler, Olgular ve Öteleri...*, İstanbul: Agora Kitaplığı
- Kırıçoğlu, O. T. (2005). *Sanatta Eğitim, Görmek Öğrenmek Yaratmak*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kulka, T. (2014) . *Kitsch ve Sanat*. İstanbul: Altıkırkbeş Yayınları
- Popkewitz, T. Tabachnick, B. R. & Wheage, G. (1980). *School Reform And Institutional Life: A Case Study Of Individua/Ly Guided Education*. Madison: Wisconsin University. Research And Development Center For Student Diversity And Schooling.
- Say, A. (2012). *Diyalektik Yöntemle Estetik Değer Yargısı Üzerine Deneme*. Evrensel Kültür Sanat Edebiyat Dergisi. Sayı 245. (Mayıs, 2012).
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Tunalı, İ. (2011). *Sanat Ontolojisi*, İstanbul: İnkılap Kitapevi.
- Townsend, D. (2002) .*Estetiğe Giriş*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Waller, W. (1967). *The Sociology Of Teaching*. New York: Wiley & Sons Wexler,
- Young, M. & Whitty, G. (1977). *Society State And Schooling*. London: Falmer Press.
- Yula, Ö.(1993) *Kitsch (Kitsch) Kamp (Camp) ve Bir Örnekleme Denemesi*. Birikim Dergiisi. Sayı 49.

Geniş Özet

Sanat ve eğitim alanlarının öğrencilere kazandırmak istediği birçok ortak nitelik (çevreyi doğru algılama ve yorumlama, analiz-sentez yapabilme, yaratıcı düşünceyi kullanabilme gibi...) bulunmaktadır. Sanat eğitimi; sanat tarihi, sanat felsefesi (estetik), sanat eleştirisi ve uygulama olmak üzere dört disiplini kapsamaktadır. Sanat eğitiminin içeriği ve öğretim yöntem-teknikleri, bu alanlar doğrultusunda hazırlanmaktadır. Çalışma, geçmişten günümüze değin sanat eğitiminin temel konularından olan estetik beğeni kavramı ve Sanayi Devriminden günümüze sanat eğitime etki eden Kitsch olgusunu, eleştirel pedagoji bağlamında değerlendirilmektedir. Bu nedenle sanat eğitimi alan öğrencilerin Kitsch olgusu, estetik beğeni ve eleştirel pedagojiye ilişkin görüşleri görüşleri alınmıştır.

Bu çalışma, nitel araştırma türlerinden "Betimsel araştırma " yöntemi kullanılarak yapılandırılmış kuramsal-analitik bir çalışmadır. Betimsel araştırma yöntemi bağlamında kuramın yapı taşları olan eleştirel pedagoji, kitsch ve estetik beğeni ile ilgili kavramlara ilişkin geçmiş ve güncel kaynaklara ulaşılarak doküman incelemesi ve yorumlaması yapılmıştır. Doküman incelemesinin yanı sıra elde edilen nitel verilerin sosyal geçerliliğini tartışma açısından yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma evreni Yüksek Öğretim kurumlarının Güzel Sanatlar Eğitimi bölümleridir. Görüşme yapılacak örneklem grubu ise "uygun örnekleme" (conformity sampling) yöntemi kullanılarak seçilen Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Resim-iş Öğretmenliği bölümü Resim Anasanat Dalı (30 kişi) 4. sınıf öğrencileridir. Görüşme sorularının güvenilirliği uzman görüşü alınarak sağlanmıştır. Sanat eğitimi alan, Lisans öğrencilerinin, -Kitsch olgusuna ve özelliklerine,- Kitsch'in sanat ile olan ilişkisine, -Sanat Eğitiminde, Kitsch çalışmalar üretilip üretilmediğine, - Sanat eserinde "Güzel" in ve "Çirkin" in ne olduğuna, Sanat Eğitiminde "Estetik Beğeni" kavramına, Sanat eğitiminde "Eleştirel Pedagoji" yönteminin uygulanmasına, yönelik alınmıştır.

Buna göre "Kitsch olgusu ve özellikleri hakkında neler biliyorsunuz?" sorusuna verilen cevaplar iki farklı tema altında toplanmıştır. Belirlenen temalar görüşme yapılan öğrencilerin % 87'sı Kitsch olgusunun; estetik açıdan yetersiz, taklitçi, yozlaşmış, süslemeci (gösterişçi), vb. olumsuz yargıları taşıdığını açıkça göstermektedir. Dolayısıyla görüşme yapılan öğrencilerin büyük bir bölümünün Kitsch olgusuna yönelik olumsuz bir algıya sahip olduklarını ve bu algıyı görüşlerinde ifade ettiklerini söylemek mümkündür. Aynı soruya verilen cevaplardan oluşturulan bir diğer tema ise öğrencilerin Kitsch olgusunu tüketim kültürü ile ilişkilendirmesi ile ortaya çıkmıştır. Görüşme yapılan öğrencilerin %36'sı Kitsch olgusunun tüketim kültürü ile ilişkili bir yapı olduğuna vurgu yapmaktadır. Görüşme kapsamındaki ikinci soru olan "Sizce Kitsch bir ürün aynı zamanda sanat eseri olabilir mi?" sorusuna verilen cevaplar yine iki farklı tema altında toplanmıştır. Belirlenen temalara göre; Bilinçli olarak üretilmiş Kitsch sanat eserleri olabilir diyen öğrencilerin oranı yaklaşık %56 iken, Kitsch bir ürün aynı zamanda sanat eseri olamaz diyen öğrenciler %43.3 oranındadır. Görüşme yapılan öğrencilerin büyük bir bölümünün Kitsch sanat eseri olabilir demesine rağmen bu konuda birbirine zıt iki görüşün oranının birbirine yakın olması dikkat çekmektedir. Bu durum literatürden yola çıkılarak çeşitli nedenlerle açıklanmaktadır. Öğrencilerin bir bölümünün Kitsch ve sanat ayrımı ile ilgili bakış açısı farklılığı aynı zamanda onların sanatsal yaklaşımları ile ilgilidir. Diğer yandan Kitsch konusunu bazı atölyelerin müfredat kapsamında işlerken bazı atölyelerin bu konuya değinmediği saptanmıştır. Bu doğrultuda bilgi eksikliğinden kaynaklandığı düşünülen bu durum farklı atölyelerdeki öğrencilerin yanıtlarında iki zıt veriye kaynaklık etmektedir. Üçüncü olarak

“Atölye arkadaşlarınızın Kitsch çalışmalara yöneldiğini düşünüyor musunuz? Neden?” sorusuna verilen cevaplar iki farklı tema altında toplanmıştır. Belirlenen temalar görüşme yapılan öğrencilerin yaklaşık % 73’ü atölye arkadaşlarını Kitsch çalışmalara yöneldiğini ifade etmektedir. Öğrencilerin yaklaşık % 26’sı ise atölye arkadaşlarını Kitsch çalışmalara yönelmediğini ifade etmiştir. Dolayısıyla görüşme yapılan öğrencilerin dikkat çekici bir bölümü atölye arkadaşlarının Kitsch çalışmalara yöneldiğini ifade etmektedir. Öğrencilerin Kitsch olgusuna yönelik olumsuz görüşleri (bkz : Tablo 3) dikkate alındığında yanıtların bir anlamda özeleştirici niteliği taşıdığını ifade etmek mümkündür. Dördüncü olarak ise görüşme yapılan öğrencilere “Güzel” ve “Çirkin” kavramlarını nasıl tanımlarsınız? Sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevaplar üç farklı tema altında toplanmıştır. Belirlenen temalar doğrultusunda görüşme yapılan öğrencilerin % 63.3’ü güzel ve çirkin birer estetik kategori olarak tanımlamaktadır. Öğrencilerin cevaplarının yaklaşık % 43’ü “Güzel estetik değere uygun olanı ifade ederken, çirkin uygun olmayanı ifade eder” temasına yönelmiştir. Güzel ve çirkin öznel olarak tanımlayan öğrenciler ise oldukça fazla olup %83.3 oranındadır. Daha sonra görüşme yapılan gruba sanat eğitimi alan öğrencilerin estetik beğeni düzeyine ilişkin yöneltilen soruların yanıtlarına ilişkin temalar yer almaktadır. Buna göre öğrencilerin % 60 oranındaki büyük bir bölümü sanat eğitimi alan öğrencilerin estetik beğeni düzeyinin yüksek olması gerektiğini düşünmektedir. Öğrencilerin %40 ‘lık dikkate değer bir bölümü ise estetik beğeni düzeyi ile sanat eğitimini doğrudan ilişkilendirmemektedir. Son olarak “Sanat eğitiminde Eleştirel Pedagoji yönteminin uygulamasına ilişkin yöneltilen sorunun yanıtlarından elde edilen dört farklı tema yer almaktadır. Buna göre “Eğitim Sistemi Kötüdür” diyen öğrenciler %60 , “Üniversite Özgürleştirici Olmalıdır” diyen öğrenciler %73,33, “Sanat eğitiminde eleştirel pedagoji yöntemi kullanılmamaktadır” diyen öğrenciler 93,33, “Sanat eğitiminde eleştirel pedagoji yönteminin kullanılması gerekir (ancak kullanılacak koşullar yok)” diyen öğrenciler 56,66 oranındadır. Görüşme sırasında kuramsal eksikliği olan atölyelerde kavramsal bilgiye dayalı soruların anlaşılması ve cevaplanmasında güçlükler yaşanmıştır. Bunun en çarpıcı örneği son görüşme sorusu olan “Sanat Eğitiminde Eleştirel Pedagoji Yönteminin Kullanıldığını Düşünüyor musunuz ?” sorusu sırasında yaşanmıştır. Bu konuda birçok öğrencinin eleştirel pedagojiye yönelik kuramsal bilgilerinin yetersiz olduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilerin birçoğu eleştirel pedagoji kavramını ilk kez duymakta bir bölümü ise eleştiri kavramı ile karıştırmaktadır. Buna rağmen görüşme sorusunun daha doğru anlaşılması ve sağlıklı sonuçlar elde edilebilmesi için öğrencilere eleştirel pedagoji kavramının kapsamı ve temel dinamikleri hakkında kısa bir bilgilendirme yapıldıktan sonra öğrencilerin en istekli yanıt verdiği konulardan biri olmuştur. Görüşme sonuçları incelendiğinde öğrencilerin eleştirel pedagojiye yönelik cevaplarının aynı zamanda eleştirel bir tutuma sahip olması dikkat çekmiştir. Tam da bu noktada Eleştirel pedagojiyi klasik pedagojiden ayıran önemli noktalardan birinin de eleştirel ve yaratıcı düşünme edinimleri olduğunu hatırlamamız gerekmektedir. Bunun yanı sıra cevapların büyük bir bölümünde öğrencilerin eğitim sistemine yönelik beklentileri de yer almaktadır. Bu beklentilerin temel noktaları eleştirel pedagojinin temel dinamikleri (diyalog, praxis, öz-düşünüm, düşümsellik, bağlam, dönüşüm (transformasyon), kültürel yeniden üretim ve iletişim) ile örtüşmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin eğitimden yola çıkarak yaşamın bütününe yönelik ütopye yaklaşımları bulunmaktadır.